

CONDUCEREA COMUNITĂȚII DE AVERE A FOSTULUI REGIMENT GRĂNICERESC ROMÂNNO-BĂNĂȚEAN NR. 13 DIN CARANSEBEȘ (1923-1948)

Ovidiu Laurențiu Roșu

Cuvinte-cheie: Consiliu de administrație, buget, Adunare generală, silvicultură, grăniceri

Comunitatea de Avere a fostului Regiment grăniceresc româno-bănățean nr. 13 din Caransebeș a fost înființată în anul 1879 din necesitatea de a administra cele 251 919,12 iugăre cadastrale primite, ca răscumpărare a drepturilor de servitute forestieră, de către urmașii grănicerilor. În materialul de față voi prezenta evoluția structurilor de conducere ale comunității în perioada 1923-1948 cu principalele reușite sau nerealizări.

În conformitate cu statutul Comunității de Avere din Caransebeș, aprobat în anul 1879, organele de conducere alese erau formate din Reprezentanță, care cuprindea deputați aleși cu majoritate de voturi, de locuitorii fiecărei comune, proporțional cu numărul acestora, un deputat și un înlocuitor, în comunele sub 3.000 de locuitori și doi deputați și doi înlocuitori, în comunele cu peste 3.000 de locuitori și un Comitet format dintr-un președinte, patru membri, un înlocuitor al președintelui și patru înlocuitori ai membrilor¹.

Primul președinte și întemeietorul Comunității de Avere a fostului Regiment confiniar româno-bănățean nr. 13 din Caransebeș a fost Generalul Traian Doda, ales de reprezentanții convocați în Adunarea generală din 19 decembrie 1879².

Ilie Orzescu, originar din Cuptoare, profesor la Institutul Pedagogic Diecezan din Caransebeș³, a deținut funcția de președinte între 8 august 1923 și 18 iunie 1929. El a colaborat cu Comitetul format din următorii reprezentanți: Pavel Magdescu, vicepreședinte, Traian Lalescu, Dănilă Laitin, Ioan Pepa, Dimitrie Sgăverdia, Traian Călțun, Pavel Jumanca, Vasile Popovici și Teodor Șandru, membri⁴, în perioada 1923-1926 și cu cel format din Ioan Pepa, vicepreședinte, Daniel Laitin,

¹ *Statut despre organismul și sfera de activitate a Comunității de Avere în districtul fostului Regiment confiniar româno-banatic*, Editura Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1892, p. 5; *Ce este Comunitatea de avere grănicerească din Caransebeș*, Tipografia Corvin, Lugoj, 1944, p. 13.

² M. Cocârțau, *Rolul Comunității de Avere în dezvoltarea orașului Caransebeș*, în *Studii și Comunicări de Istorie și Etnografie*, Caransebeș, 1982, p. 256; *Ce este Comunitatea ...*, p. 12; A. Ghidiu, I. Bălan, *Monografia orașului Caransebeș*, Tiparul Tipografiei și Librăriei Diecezane, Caransebeș, 1909, p. 271; *Gazeta Oficială a Comunității de Avere*, Caransebeș, III, 1931, nr. 4, din 8 iunie, p. 1.

³ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Caraș Severin, în continuare S.J.A.N. Caraș Severin, *Colecția de documente Nicolae Corneanu*, dosar 1/1940, f. 82.

⁴ *Raportul Comitetului către Adunarea generală a Comunității de Avere din Caransebeș din 15 iulie 1925*, Editura Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1925, nr. 280, p. 17.

George Popovici, Teodor Șandru, Traian Călțun, dr. Isac Rădulescu, George Domășneanu și Pavel Jumanca, membri, în perioada 1926-1929⁵.

În perioada anilor 1923-1929, sub conducerea președintelui Ilie Orzescu, Comunitatea de Avere din Caransebeș a acționat pentru reanalizarea contractelor vechi și impunerea teoriei vagonului, în baza căreia, firmele contractante erau obligate să plătească, pentru fiecare iugăr de pădure exploatat, un vagon de lemne de foc sau contravaloarea acestuia în bani, la momentul respectiv⁶, pentru apărarea averii comunității de efectele reformei agrare⁷, pentru redactarea⁸ și aprobarea statutului, din anul 1925⁹, pentru extinderea exploatărilor în regie, în zona Valea Glimbocii, din Ocolul Silvic Ohababistra, în zona Petroasa, din Ocolul silvic Teregova și în zona Valea Mala¹⁰, pentru înființarea pădurilor de pășune¹¹, pentru ajutorarea școlilor primare și a bisericilor din graniță, cu bani și lemne¹², pentru acoperirea pagubelor provocate de inundațiile cu efect distrugător, care au afectat, în primăvara și vara anului 1926, comunele împădurite, situate în apropierea râurilor Timiș, Bistra, Sebeș, Belareca și Nera¹³, ș.a.

Seriozitatea conducerii este surprinsă și de ziarul „Viitorul Graniței”. Acesta prezintă momentul în care o delegație, formată din frunțași ai grănicerilor din Caransebeș, condusă de pictorul Baba, îi felicită pe membrii Comitetului, pe directorul silvic A. Balaș și pe președintele Ilie Orzescu, pentru faptul că au inaugurat o eră nouă, plină de muncă intensă și folositoare grănicerilor și prin aceasta au ridicat nivelul, numele și prestigiul Comunității de Avere¹⁴.

Locul ocupat de Comunitatea de Avere a fostului Regiment grăniceresc nr. 13 din Caransebeș, în noile realități, determinate de înfăptuirea României Mari, este demonstrat de vizitarea unora dintre pădurile acesteia de către delegații participanți la Congresul inginerilor silvici, desfășurat în septembrie 1924. Impresiile dobândite cu acest prilej sunt prezentate de către inginerul inspector silvic Mihail P. Florescu, secretarul Societății Progresul Silvic în ziarul „Viitorul Graniței”. Acesta arăta că delegația a vizitat câteva din pădurile Comunității de Avere și a observat că s-a muncit și s-au păstrat cu sfințenie aceste comori naturale. „*Ne-am împrietenit Bănățeni*

⁵ *Darea de seamă a Consiliului de Administrație și Raportul Comisiei de Revizuire către Adunarea generală din 18 iunie 1927*, Editura Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1927, p. 18.

⁶ *Raportul Comitetului către adunarea generală a Comunității de Avere din Caransebeș din 26 noiembrie 1927*, Editura Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1923, nr. 524, p. 7.

⁷ *Ibidem*, f. 17-20.

⁸ *Viitorul Graniței*, Caransebeș, I, 1924, nr. 2, din 30 noiembrie, p. 3.

⁹ S.J.A.N. Caraș Severin, *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 43, dosar 92/1925, f. 3; *Raportul Comitetului către adunarea generală a Comunității de Avere din Caransebeș din 15 iulie 1925*, Editura Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1925, nr. 20, p. 1.

¹⁰ S.J.A.N. Caraș Severin, *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 43, dosar 92/1925, p. 12-13.

¹¹ *Ibidem*, Inv. 43, dosar 92/1925, p. 14.

¹² *Raportul general al Consiliului de Administrație al Comunității de Avere a fostului Regiment confinar româno-bănățean nr. 13 adresată către adunarea generală a reprezentanței convocate pe ziua de 21 decembrie 1926*, Editura Tipografiei Diecezane, Caransebeș, 1926, p. 4.

¹³ *Ibidem*, p. 10-11.

¹⁴ *Viitorul Graniței*, Caransebeș, I, 1924, nr. 1, din 23 noiembrie, p. 2.

cu Moldoveni, Ardeleni cu Basarabeni, Munteni cu Maramureșeni, Dobrogeni cu Bucovineni în jurul Oltenilor, care ne-au păstrat cel mai curat ținut românesc alături de Bănățeni...” Au fost zile de sărbătoare, care au culminat cu vizita generalului Berthelot, cetățean de onoare al României și proprietar al Banatului. „Au fost zile de legături sufletești cu însuși țărănul bănățean venit din diverse părți la Caransebeș, cu țărării și intelectualii din Slatina Mică, unde am admirat plantațiunile din pădurea Slătinoara; apoi cu țărării, care în drumurile noastre către pădurile Diavoia și Pietroasa ne-au ieșit în cale cu atâta dragoste”¹⁵.

Începută sub bune auspicii, perioada președintelui Ilie Orzescu s-a încheiat cu datorii de peste 20 milioane lei¹⁶, acumulate datorită contextului economic, și cu revocarea președintelui și a Comitetului prin decizia Ministerului de Agricultură și Domenii din luna iunie 1929¹⁷.

Următorul președinte, inginerul silvic Pavel Goanță, a condus instituția între 18 iunie 1929 – 27 iulie 1929, în calitate de președinte al Comitetului provizoriu de gestiune iar apoi, până în 28 mai 1933, ca președinte ales¹⁸.

În cuvântarea adresată reprezentanților întruniți în Adunarea generală din 25 septembrie 1930, președintele sublinia că scopul Comunității de Avere era promovarea intereselor economice și culturale ale grănicerilor coproprietari. Interesul conducerii Comunității de Avere din Caransebeș a fost ca obștea grănicerească să fie reprezentată prin membrii de seamă, recrutați din ceea ce avea granița mai bun și mai select, pentru că, în acele timpuri de criză, era nevoie de înțelepciunea și experiența fruntașilor vieții grănicerești. Dacă, în trecut, elementul dominant în Adunările generale ale comunității era țărănimea, în 1930 interesele acestei pături erau reprezentate prin fiii ei, dați la carte. În acel moment, din Reprezentanță făceau parte: 12 preoți, 3 parlamentari, 10 juriști, 7 ingineri, 11 profesori, 10 învățători, 32 economi, 2 contabili, directori de bancă, 8 funcționari, 2 brigadieri silvici și 8 comercianți¹⁹.

Din noul Comitet, ales pentru perioada 1930-1934, făceau parte: membrii ordinari inginer inspector silvic Simion Simu, senator de Severin din Caransebeș, dr. Traian Constantinovici, avocat din Teregova, Dimitrie Novăcescu, avocat din Caransebeș și membrii supleanți: Nicolae Ivănescu, preot din Marga, Mihail Șerengău, inginer silvic la U.D.R. Reșița, Nicolae Novacoviciu, notar în Bănia și Gheorghe Bălțean, învățător în Topleț, iar din Comitetul de censored, membrii ordinari: Constantin Călțun, director de bancă în Caransebeș și Romul Șoimu, profesor, secretar al Camerei de Comerț și Industrie din Lugoj, și ca membrii supleanți: Ioan Grozăvescu, preot și director de bancă în Cornereva, și Zaharia Miulescu, comerciant și director de bancă în Pârvova²⁰. Vicepreședinte al Comitetului de conducere a fost ales cu unanimitate inginerul silvic Simion Simu²¹.

¹⁵ Idem, Caransebeș, I, 1924, nr. 2, din 30 noiembrie, p. 1.

¹⁶ *Tribuna Banatului*, 1926, nr. 6, din 15 aprilie, p. 9.

¹⁷ *Gazeta Oficială a Comunității de Avere*, Caransebeș, I, 1929, nr. 1, din 30 septembrie, p. 1-2.

¹⁸ L. Groza, *op. cit.*, p. 60; A. Marchescu, *op. cit.*, p. 393.

¹⁹ *Gazeta Oficială a Comunității de Avere*, Caransebeș, II, 1930, nr. 2, din 10 octombrie, p. 1.

²⁰ *Ibidem*, p. 2-3.

²¹ *Gazeta Oficială a Comunității de Avere*, Caransebeș, II, 1930, nr. 11, din 20 noiembrie, p. 1.

Președintele Comunității de Avere, inginerul Pavel Goanță, a fost numit în Consiliul Superior Silvic, prin decizia ministerială nr. 232 859 din 8 octombrie 1930, în conformitate cu art. 57, aliniatul c, din Legea pentru administrarea pădurilor, ca reprezentant al proprietății forestiere particulare, desemnat pe trei ani²².

Sub conducerea președintelui Pavel Goanță între 1929-1933, Comunitatea de Avere a fost confruntată cu gravele probleme financiare, determinate de marea criză economică. Au fost luate măsuri pentru: sporirea veniturilor, prin vânzarea pădurilor destinate pentru grăniceri, înființarea „Gazetei Oficiale a Comunității de Avere”, aprobarea noului Statut al Comunității de Avere în anul 1930, înființarea Serviciului pentru îmbunătățiri agricole și punerea în aplicare a ideii Comunității de Avere silvico-pastorale, la întocmirea amenajamentelor, urmând să se țină cont de necesitățile pastorale ale graniței, al cărei viitor era strâns legat de o zootehnie, rațional organizată. Greutățile financiare erau alimentate de faptul că valoarea lemnului de foc, principalul produs al instituției, era în continuă scădere, piața era mereu nesigură, prețul pădurilor vândute înainte de 1929 a fost fixat în valută, iar scăderea prețului lemnului de foc a determinat diminuarea veniturilor instituției²³.

În Adunarea generală a Comunității de Avere, desfășurată în luna iunie 1930, Consiliul de administrație era autorizat să ia toate măsurile pentru ușurarea și consolidarea situației financiare, prin reducerea cheltuielilor, până la limita, care nu prejudicia buna funcționare a serviciilor și administrația rațională, să inițieze tratative, pentru obținerea împrumutului necesar refacerii și consolidării, până la limita sumei de 25 000 000 lei, să caute surse de venituri, care puteau compensa, măcar parțial, dezechilibrul produs în trecut în situația pădurilor și să discute, cu exploatatorii de păduri contractuale, schimbarea prețului materialelor lemnoase²⁴.

În Adunarea generală extraordinară, din 12 decembrie 1930, președintele Pavel Goanță se adresa reprezentanților prezenți, arătându-le că atât marele industriaș, cât și micul gospodar erau afectați de criza economică și financiară. Efectele acesteia erau generale, mondiale chiar și cu remedierea lor se ocupau personalități din domeniul economiei, dar și politicienii.

În viața economică, comercială și industrială, erau domeniile mai puțin atinse de efectele crizei, dar, altele au fost total afectate de flagelul, care tindea să clatine viața economică. Silvicultura și produsele forestiere au fost complet atacate, criza lemnului era pronunțată, ca niciodată până la acel moment, pentru că piața era supraîncărcată, nevoia de lemn, foarte redusă, iar tariful de transport pe căile ferate a atins sume deosebit de ridicate, care nu-și găseau acoperirea între raportul valorii materialului și utilitate. Și, în astfel de împrejurări, pădurile au devenit aproape fără valoare. Drept consecință, Comunitatea de Avere, cu caracterul ei forestier, întâmpina grave obstacole, în ceea ce privește valorificarea produselor, realizarea bugetului și datoriile bancare, „a căror camete grele ne secătuiesc zi de zi izvoarele de venit și ne apasă cu cruzime, împiedicându-ne în mersul nostru spre progres”²⁵.

²² *Ibidem*, p. 3.

²³ S.J.A.N Caraș Severin, *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1930, f. 60-61.

²⁴ *Gazeta Oficială a Comunității de Avere*, Caransebeș, II, 1930, nr. 7, din 24 iulie, p. 4.

²⁵ *Idem*, Caransebeș, II, 1930, nr. 14, din 24 decembrie, p. 1.

Pentru ameliorarea situației financiare, Adunarea generală extraordinară a decis contractarea unui împrumut, pentru convertirea datoriilor Comunității de Avere, până la concurența sumei de 30 000 000 lei, sumă lichidabilă în dolari, cu 12% dobândă, la Albina, Institut de Credit și Economii, Sibiu, pentru care a garantat cu munții și pădurile din Ocolul silvic Caransebeș, în întindere de 28 823,13 iugăre cadastrale, cu cele trei clădiri din Caransebeș: clădirea birourilor, palatul comunității și clădirea internatului de băieți și cu munții și pădurile din Ocolul silvic Teregova în întindere de 64 292,76 iugăre cadastrale²⁶.

Doi ani mai târziu situația se agravase. În „Gazeta Oficială a Comunității de Avere din Caransebeș” se arată că, analizându-se, de către economiști, dezechilibrul dintre producție și capacitatea de valorificare, în urma supraproducției și a subconsumului, s-a constatat că, pentru România, dezechilibrul a fost mai pronunțat, chiar dezastruos, în domeniul lemnului, cerealelor și al petrolului. Guvernul României, ținând cont de situația dezastruoasă a agriculturii, supraîncărcată de datorii, a hotărât rezolvarea acestei probleme, pe care o considera deosebit de importantă, prin conversiunea datoriilor agricole de către stat. Constantin Argetoianu, pentru justificarea acestei legi, arăta că, îndată ce o cauză oarecare crea situații anormale, legiuitorul era dator să intervină, prin măsuri speciale, pentru a împiedica extinderea crizei și a înlesni trecerea de la situația anormală, accidentală la situația normală permanentă.

În urma demersurilor făcute la guvern, Comunitatea de Avere din Caransebeș a beneficiat de efectele Legii conversiunii datoriilor agricole²⁷. Datoriile de 20 000 000 lei, la care ajunsese, erau enorme, raportate la averea acesteia, care era estimată la 67 000 000 lei în anul 1933²⁸.

În data de 28 mai 1933, Traian Topliceanu, comisar guvernial pe lângă Comunitatea de Avere din Caransebeș, în baza deciziei Ministerului Agriculturii și Domeniilor nr. 111 960 din 23 mai 1933, în prezența următorilor: Corolian Buracu, colonel Simeon Stepanescu, Romolus Costescu, dr. Traian Țunea, Nicolae Lilescu, Ilie Drăghici, Gheorghe Popa, Ion Jompan, Ilie Rusmir, membrii ai Comitetului provizoriu de gestiune, a președintelui P. Goanță și a ing. Șt. Bornuz, directorul silvic al instituției, a declarat suspendat vechiul Consiliu de administrație. În aceeași zi a fost instituit Comitetul provizoriu de gestiune format din Corolian Buracu, președinte, colonel Simeon Stepanescu, Romolus Costescu, dr. Traian Țunea și Ilie Rusmir, membri ordinari și Nicolae Lilescu, George Popa, Ion Jompan și Ilie Drăghici membri supleanți²⁹. Vicepreședinte a fost ales colonelul Simeon Stepanescu³⁰.

Corolian Buracu a condus Comunitatea de Avere, ca președinte, până în data de 4 decembrie 1933. Născut în 3/15 mai 1888, în Prigor, dintr-o veche familie grănicerească, de origine macedo-română, urmează clasele primare la Budapesta și Viena, liceul la Blaj și Brașov și Teologia la Caransebeș. În anul 1912, ajunge preot la

²⁶ *Ibidem*, p. 2.

²⁷ *Gazeta Oficială a Comunității de Avere*, Caransebeș, IV, 1932, nr. 3, din 28 aprilie, p. 1.

²⁸ S.J.A.N. Caraș Severin, *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1931-1934, f. 137.

²⁹ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1931-1934, f. 157v.

³⁰ *Gazeta Oficială a Comunității de Avere*, Caransebeș, V, 1933, nr. 9, din 15 octombrie, p. 3.

Mehadia, unde, cu ajutorul Generalului N. Cena și al frunțașilor din comună, a achitat datoriile de peste 10 000 de coroane ale bisericii. Pentru Episcopia Caransebeșului, a obținut donația soților Doboșan, compusă dintr-o vilă la Băile Herculane și din două case în Mehadia, iar pentru biserica din Mehadia, donațiile lui I. Miclău și ale generalului N. Cena.

A fost primul deținut politic român, din Ardeal și Banat, în ziua izbucnirii războiului mondial. Luat de la altarul din Mehadia, a fost aruncat în închisoarea din Caransebeș, alături de generalul N. Cena. Eliberat din închisoare, la intervenția Ministerului de Război, a fost trimis pe front și la spitale, ca preot militar, unde a stat până la încheierea războiului. Însărcinat cu conducerea căminelor ostășești, înființează sute de biblioteci românești, iar din banii proprii a cumpărat un aparat cinematografic, cu care a organizat spectacole pentru răniți. În 1918, a fost ales președinte al Consiliului Național Român din districtul Mehadiei și comandant al gărzilor naționale. În 1919-1920 a participat ca preot militar la luptele de pe Tisa.

Ca director al Palatului Cultural din Turnu Severin, între 1924 și 1929 a organizat Biblioteca I.G. Bibicescu, Muzeul Dr. I. C. Istrati și Universitatea Liberă. El a înzestrat parohiile românești din Banatul Iugoslav cu biblioteci de câte 400 volume, iar pe teritoriul eparhiei Caransebeșului a dotat 36 biblioteci parohiale³¹. Deputat și senator de Caraș, preot militar al Batalionului grăniceresc, inspector al Fundației Culturale Regale „Principele Carol”, în plan cultural a publicat lucrările *Băile Herculane*, *Cronica Mehadiei*, *Eracle*, *Hercules*, *Iovan Iorgovan și Băile Herculane*, *Almanahul Almăjului*, *Din trecutul Almăjului și al Rudăriei*, *Carte de rugăciuni*, *Din istoria Banatului Severin și Cetatea și Castelul Făgărașului*. De asemenea, a înființat Muzeul arheologic General N. Cena din Băile Herculane, Muzeul bisericesc din comuna Cerneți, județul Mehedinți și Muzeul Astra din Bozovici.

Președinte al Comunității de Avere doar cinci luni, a reușit să impună o viață nouă acestei instituții. A fost primul președinte care și-a redus salariul, a acordat burse pentru Politehnică, pentru Școala de conductori și de brigadieri silvici, a înzestrat Internatul General Doda cu mobilier nou și modern, a intenționat să ridice un bust al Generalului Traian Doda și a înființat Muzeul Comunității de Avere³².

În Muzeul Comunității de Avere erau expuse obiecte care ilustrau domeniile de activitate ale acesteia, de la silvicultură, faună, botanică, industria forestieră mică și mare, până la produsele accesorii și exploatarea de păduri. La loc de cinste, erau așezate portretele foștilor conducători și funcționari, alături de care erau expuse portretele reprezentanților Casei regale, ale frunțașilor vieții politice și ale militarilor de seamă³³.

³¹ *Tribuna Graniței*, Caransebeș, IV, 1937, nr. 9, din 1 septembrie, p. 3.

³² *Ibidem*, p. 4. *** *Dicționar Enciclopedic al județului Mehedinți*, Editura Priar, Drobeta Turnu Severin, 2003, p. 71-72; Laurențiu Ovidiu Roșu, *Preotul Coriolan Buracu – Președinte al Comunității de Avere a fostului Regiment Confiniar Româno-Bănățean nr. 13 din Caransebeș*, în *** Iosif Coriolan Buracu – o legendă vie, documentar inițiat și îngrijit de prof. Pavel Panduru, Editura Tim, Reșița, 2008, p. 39.

³³ *Gazeta Oficială a Comunității de Avere*, Caransebeș, V, 1933, nr. 7, din 15 septembrie, p. 3.

Și presa intervenea în alegerea reprezentanților Comunității de Avere. „Gazeta Orșovei și a împrejurimilor” făcea apel la grănicerii alegători, pentru a vota, doar fruntașii din rândul țăranilor, deoarece aceștia le cunoșteau problemele și nu notarii sau preoții, care își vedeau de slujbele lor³⁴.

Dimitrie Sgăverdia devine președinte al Comunității de Avere, în data de 4 decembrie 1933, și deține această funcție, până în 19 decembrie 1938. El a fost numit președinte al Comitetului provizoriu de gestiune, instituit de comisarul guvernial Gheorghe Ionescu, în urma demisiei fostului Comitet provizoriu de gestiune, înregistrată la Ministerul Agriculturii și Domeniilor sub nr. 4726/1933.

Noul Comitet provizoriu de gestiune avea ca membri ordinari pe preotul George Popovici din Mărul, inginerul Constantin Pepa din Caransebeș, dr. Chivu Cocoșiu și dr. Mihail Feneșan, avocați în Caransebeș, iar ca membri supleanți, pe Gheorghe Pârvulescu, agricultor în comuna Teregova, Filip Pop, profesor în Caransebeș, Gheorghe Bona din Caransebeș și Constantin Giurginca, avocat în Orșova³⁵. După șase luni, componența Comitetului a fost modificată. În rândul membrilor ordinari, este cooptat profesorul Filip Pop, care l-a înlocuit pe inginerul Constantin Pepa. Dintre vechii membri supleanți, au rămas doar George Bona și George Pârvulescu, iar numărul lor a fost completat cu Zaharia Miulescu, director de bancă, și cu Augustin Hînda, funcționar. Comitetul de cenzori era format din Constantin Călțun, director de bancă, și Romolus Șoimu, profesor, ca membri ordinari, și din George Belcotă, preot și Ilie Micioni, învățător, ca membri supleanți³⁶.

În data de 24 decembrie 1934, în urma alegerilor, Dimitrie Sgăverdia își păstrează funcția de președinte, obținând 70 de voturi, colonelul Romolus Boldea pierde cu 16 voturi, iar un vot nu a fost exprimat.

Noul Consiliu de administrație a fost format din membrii ordinari: Virgil Musta, protopop din Oravița, Gheorghe Popovici, preot din Mărul, profesorul Matei Armaș, directorul Liceului Traian Doda din Caransebeș, și avocatul Constantin Giurginca, din Orșova, membri supleanți: I. Duicu, primpretor în Buziaș, M. Feneșan, avocat în Caransebeș, M. Șuvețiu, învățător din Bozovici, și Gheorghe Bona, comerciant din Caransebeș.

Comitetul de cenzori era alcătuit din membrii ordinari: Gh. Pârvulescu, econom³⁷ în Teregova, și profesorul Romolus Șoimu, secretarul Camerei de Comerț și Industrie din Lugoj. Membri supleanți: profesorul Filip Pop din Caransebeș și Augustin Hînda, grefier în Caransebeș³⁸.

În cei cinci ani, în care Comunitatea de Avere a fost condusă de către senatorul de Severin, Dimitrie Sgăverdia, aceasta a reușit să depășească efectele crizei economice și datoriile de 220 000 dolari sau 30 000 000 lei, față de Institutul Albina,

³⁴ *Gazeta Orșovei și a împrejurimilor*, Orșova, IX, 1934, nr. 382, din 11 februarie, p. 2.

³⁵ S.J.A.N.Caraș Severin, *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1931-1934, f. 182v.

³⁶ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1934-1936, f. 10v-11.

³⁷ Econom = agricultor.

³⁸ *Gazeta Oficială a Comunității de Avere*, Caransebeș, VI, 1934, nr. 15, din 24 decembrie, p. 2.

prin includerea acestora, în Legea reducerii datoriilor agricole și urbane³⁹, s-a implicat în înființarea Batalionului de grăniceri nr. 2 din Caransebeș și în eliminarea efectelor devastatoare ale incendiilor⁴⁰, a acționat pentru transformarea unor păduri în păduri de pășune, mai ales în acele comune care, în lipsă de terenuri disponibile, nu beneficiau de islazuri comunale, în urma reformei agrare, și a acordat pomi fructiferi de soi, gratuit, pentru împăduriți⁴¹, s-a confruntat cu trecerea, prin Legea din 6 aprilie 1935, în subordinea Centralei Cooperative de Îndrumare, Organizare și Control, comunitatea fiind asimilată, în parte, cooperativelor⁴², și a demarat construcțiile, în anul 1937, pentru Hotelul Cerna din Băile Herculane⁴³.

Realizările deosebite, obținute în perioada conducerii lui Dimitrie Sgăverdia, erau precizate, de către președinte, în raportul său către reprezentanții adunați cu ocazia Adunării generale din 17 martie 1936. Se arăta că situația Comunității de Avere era una dintre cele mai bune, de la înființarea acesteia. Erau adresate mulțumiri regelui și guvernului, pentru achitarea datoriilor. Întreaga datorie, mai mare de 38 000 000 lei, achitată, iar veniturile anilor viitori fiind angajate doar pentru suma de 3 000 000 lei. A fost amortizat deficitul anilor 1930-1933, de 22 000 000 lei, și a fost scăzută valoarea imobilelor, greșit estimată cu 6 000 000 lei, în anul 1931. După valorificarea produselor forestiere, prin intermediul concurenței și după crearea diferitelor fonduri de siguranță, a mai rămas un excedent de 1 000 000 lei⁴⁴.

După revenirea financiară, urma cea forestieră. Terenurile exploatate, ca și cele degradate prin distrugerii, incendii sau dezastre naturale, trebuiau refăcute, pentru a asigura un randament superior și, pentru acest obiectiv, urma să fie prevăzută o sumă mai mare decât în trecut. Pentru îndeplinirea programului economico-agricol, prin sprijinirea agriculturii, a zootehniei și a pomiculturii, în buget au fost prevăzuți 120 000 lei pentru pomii roditori, care erau împărțiți cu 50 % reducere împăduriților.

Pe lângă aspectul economic, s-a pus accent și pe dezvoltarea socială și culturală a grănicerilor. În buget au fost prevăzuți 150 000 lei pentru burse. În ceea ce privește sănătatea populației grănicerești, s-a încercat ca un număr tot mai mare de grăniceri să beneficieze de efectele apelor termale de la Băile Herculane, iar cei atinși de tuberculoză, de o recreere la munte. În acest sens, cu cheltuieli reduse, în anul 1935, a fost ridicată o cabană pentru odihnă, pe Muntele Mic, iar în anul 1936, erau programate lucrări de reamenajare la cea de la Poiana Mărului⁴⁵.

Pentru sprijinirea dezvoltării culturale a graniței, președintele Dimitrie Sgăverdia a renunțat la salariul său și, din suma strânsă, a înființat Fondul de ajutorare D. Sgăverdia. Acesta era gestionat de contabilitatea Comunității de Avere, iar bursele pentru studenți și celelalte ajutoare erau împărțite de Dimitrie Sgăverdia⁴⁶.

³⁹ S.J.A.N. Caraș Severin, *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1934-1936, f. 8v.

⁴⁰ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1934-1936, f. 56-57.

⁴¹ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1934-1936, f. 91-92.

⁴² *Tribuna Graniței*, Caransebeș, II, 1935, nr. 14, din 3 decembrie, p. 1.

⁴³ S.J.A.N. Caraș Severin, *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1936-1938, f. 56.

⁴⁴ *Ibidem*, Inv. 492, dosar 10/1936, f. 1-6.

⁴⁵ *Ibidem*, Inv. 492, dosar 10/1936, f. 7-10.

⁴⁶ *Gazeta Oficială a Comunității de Avere*, Caransebeș, V, 1933, nr. 12, din 15 decembrie, p. 1.

În luna octombrie 1934, din acest fond au fost acordate 61 de ajutoare între 200-1000 lei, cele mai multe elevilor și studenților grăniceri, dar și unor societăți sau pentru unele acțiuni, dintre care amintim: Căminul Cultural Caransebeș 800 lei, Liga antirevizionistă 1 012 lei, bustul Generalului Traian Doda 500 lei, monumentul eroilor grăniceri 500 lei, Societatea Nicolae Iorga din cadrul Liceului Traian Doda Caransebeș 200 lei, Crucea Roșie 500 lei, tineretul evreiesc 400 lei, Corul catedral Caransebeș 500 lei, cultul eroilor Teregova 1 000 lei, Societatea femeilor evreiești 1 000 lei, artiștilor de la Teatrul Național 400 lei⁴⁷.

Până în anul 1935, controlul exercitat de stat asupra Comunității de Avere se făcea de către Ministerul Agriculturii și Domeniilor, prin Direcția Regimului Silvic, în domeniul silvic, și de către un comisar guvernial, care în baza statutului din anul 1924 controla gestiunea administratorilor. Legea din 1929 a adus prima gravă știrbire a autonomiei Comunității de Avere, deoarece acorda dreptul ministerului, ca în baza cercetărilor comisarului guvernial, în mod unilateral, să poată înlătura președintele și Consiliul de administrație al Comunității de Avere. Prin Legea cooperăției, din anul 1935, legiuitorul a depășit și prevederile legii din 1929, prin faptul că a condiționat valabilitatea bugetului Comunității de Avere de aprobarea Centralei Cooperative de Îndrumare, Organizare și Control și a obligat Comunitatea de Avere să verse centralei anual din bugetul brut 0,005 %⁴⁸.

Deoarece caracterul privat al Comunității de Avere a fost dovedit prin hotărârea nr. 1642/1905 a contenciosului administrativ din Budapesta, prin votul parlamentului maghiar din 31 ianuarie 1907, prin sentința nr. 4958/1911 a Curții de Casație Ungare și prin decizia 6/1930, din dosarul 82/1929 al Înaltei Curți de Casație și Justiție din București⁴⁹, Adunarea generală a reprezentanților Comunității de Avere, din 17 martie 1936, a hotărât să se înceapă toate demersurile legale, pentru a scoate instituția din prevederile acestei legi⁵⁰.

Conform drepturilor acordate de Legea cooperăției, în luna mai 1936, inginerul silvic Ioan G. Dumitrescu, inspector general la Centrala Cooperativă de Organizare, Îndrumare și Control, a întocmit un raport, în care a examinat organizarea și administrația Comunității de Avere din Caransebeș, bilanțul și contul de profit și pierdere, încheiat în 31 decembrie 1935⁵¹, precum și bugetul întocmit și aprobat de Adunarea generală pe exercițiul 1936, și a făcut propuneri pentru o mai bună organizare a instituției⁵².

Eforturile pentru ieșirea de sub tutela Centralei Cooperative de Organizare, Îndrumare și Control au fost continuate și anul 1937, când a fost înaintat un memoriu Ministerului Cooperăției, în care se solicita: așezarea Comunității de Avere în cadrul sferei dreptului privat, ca avere particulară, dreptul de a se administra autonom,

⁴⁷ Idem, Caransebeș, VI, 1934, nr. 10, din 5 octombrie, p. 2.

⁴⁸ S.J.A.N. Caraș Severin, *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1936-1938, f. 17.

⁴⁹ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1936-1938, f. 142.

⁵⁰ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1936-1938, f. 20.

⁵¹ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1934-1936, f. 179.

⁵² *Ibidem*, Inv. 492, dosar 11/1936, f. 1.

prin organele sale: Adunarea generală, Consiliul de administrație și Comitetul de cenzori, formate din membri ai colectivității grănicerești, controlul statului să se reducă la limitele determinate de interesele de ordin public și forestier, cel de ordin public se putea încredința unei persoane sau chiar unei instituții, iar cel forestier Regimului silvic. De asemenea organele de control să nu se transforme din mandatari în mandanți. Ei să semnaleze Ministerului de Agricultură și Domenii constatările făcute în administrația Comunității de Avere, ministerul, la rândul său, când era cazul să sesizeze instanțele judecătorești, fără însă ca să aibă dreptul de a lua măsurile disciplinare contra administratorilor și a corpului funcționarilor Comunității de Avere⁵³.

Legea cooperăției încălca toată autonomia Comunității de Avere prin faptul că toate hotărârile acesteia, trebuiau supuse aprobării ministerului. Acesta avea dreptul de a dizolva nu numai Consiliul de administrație sau Adunarea generală, dar și chiar acela de a lichida însăși instituția.

Conducerea Comunității de Avere a cerut ministerului, ca în noua lege a cooperăției să se prevadă următoarele: toate hotărârile Adunării generale, deci și bugetul, să se execute fără altă aprobare, dreptul disciplinar asupra funcționarilor să rămână în întregime în competența Comunității de Avere iar dreptul de a suspenda și dizolva Consiliul de administrație să fie condiționat de deschiderea prealabilă a acțiunii publice, împotriva acestuia, pentru fapte grave, săvârșite în dauna Comunității de Avere⁵⁴.

Dimitrie Sgăverdia își autoaprecia activitatea, în fruntea comunității, în felul următor: *„Și mai presus de toate am dat fostului confiniu militar, în ceea ce privește acest așezământ liniștea, pacea și împăcarea de mult dorită cu conducerea. Nu voiam a sta în față unii cu alții ca majoritate și opoziție, ci ca coproprietari îndrumați de același ideal... Consiliul de administrație prezidat de mine a funcționat sub lozinca coordonării intereselor coproprietarilor cu năzuințele de conservare și dezvoltare a averii comune și a asigurării continuității produselor forestiere la care grănicerii sunt îndreptățiți”*⁵⁵.

În data de 3 ianuarie 1938, membrii Consiliului de administrație, în frunte cu președintele Dimitrie Sgăverdia, deși mandatul lor nu a expirat, și-au depus demisia, pentru a nu da motiv de lezare a autonomiei și de a periclita interesele Comunității de Avere⁵⁶. Centrala Cooperativă de Organizare, Îndrumare și Control, luând act de demisia întregului Consiliu de administrație, în conformitate cu art. 214 din Legea pentru organizarea cooperăției și cu articolele 53 și 54 din Statutul Comunității de Avere, a numit un Comitet provizoriu de gestiune.

Acesta a fost instalat, în data de 15 ianuarie 1938, în prezența subprefectului județului Severin, dr. Daminescu, și a fost format din: dr. Isac Rădulescu, avocat în Caransebeș, președinte, din Pavel Jumanca, învățător în Caransebeș, Iosif Câmpian,

⁵³ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1936-1938, f. 38v-39.

⁵⁴ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1936-1938, f. 108v.

⁵⁵ *Ibidem*, Inv. 492, dosar 9/1935, f. 6.

⁵⁶ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1936-1938, f. 89.

protopop din Orșova, Ioan Gander, învățător în Cireșa, și Meilă Careba din Borlovenii Vechi, membri ordinari, și ing. Ion Turcan jr., paroh în Cireșa, Petru Velțanescu din Globucraiova, Iosif Ciuciuc din Dalboșeș și Gheorghe Bihoi, paroh în Slatina Timiș, ca membri supleanți.

Cu acest prilej, președintele Isac Rădulescu arăta importanța Comunității de Avere, în statul român, atât din punct de vedere economic, cât și social și cultural, subliniind că societatea trebuia să devină un factor preponderent și determinant în Banat, pentru atingerea acestui deziderat, fiind necesar să se îndrepte spre industrializarea produselor sale principale⁵⁷.

Adunat, în data de 9 martie 1938, vechiul Consiliu de administrație, care a demisionat în ianuarie 1938, din motive politice, pentru a feri comunitatea de frământările politice și pentru a nu da un prilej guvernanților de imixtiune și de știrbire a autonomiei acesteia, luând în calcul decizia Centralei Cooperative de Îndrumare, Organizare și Control nr. 2216 din 8 martie 1938 și faptul că, prin venirea noului guvern la conducerea țării, au fost restaurate toate consiliile de administrație, înlăturate din motive politice, și-a reluat locul cuvenit în fruntea Comunității de Avere⁵⁸.

În data de 11 decembrie 1938, a expirat mandatul președintelui D. Sgăverdia și al Consiliului de administrație și, datorită faptului că nu s-au putut ține alegeri de reprezentanți în satele grănicerești, Rezidentul Regal al Ținutului Timiș, dr. Al. Marta, a propus Ministrului de Agricultură și Domenii numirea unui nou președinte și a unui nou Comitet de Gestiune. În data de 29 decembrie 1938, în prezența următorilor: dr. Gheorghe Ciupe, secretar general al Ținutului Timiș, colonelul în rezervă Panait Boitan, prefectul de Severin, dr. Virgil Budințan, primarul orașului Caransebeș, dr. Valer Meda, prim pretorul plasei Caransebeș, a membrilor Comitetului provizoriu de gestiune, a inginerului silvic Ștefan Bornuz, directorul comunității și a corpului funcționarilor superiori, în baza deciziei Ministerului Agriculturii și Domeniilor nr. 324.505 din 10 decembrie 1938 a fost instalat noul Comitet provizoriu de gestiune. Acesta era format din: colonel Romul Boldea din Lugoj, președinte, Virgil Musta, protopop în Oravița, Ioan Duicu, primpretor în Buziaș, Pavel Jumanca, inspector general școlar în Timișoara și Isac Rădulescu avocat în Caransebeș, membrii ordinari și din Matei Armaș, profesor în Caransebeș, Dănilă Laitin, profesor în Orșova, Nicolae Licarețiu, locotenent-colonel în rezervă din Timișoara și Pavel Velțanescu, agricultor în Globucraiova, membrii supleanți⁵⁹. Vicepreședinte a fost ales protopopul Virgil Musta⁶⁰.

Președintele Romolus Boldea, locotenent-colonel în rezervă, a fost de două ori prefect al județului Severin și era originar dintr-o veche familie grănicerească, din Borlovenii Vechi, care a dat un mare număr de intelectuali: învățători, preoți sau ofițeri. Crescut la Viena, unde tatăl său era conducătorul preoților militari ortodocși

⁵⁷ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1936-1938, f. 90.

⁵⁸ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1936-1938, f. 99.

⁵⁹ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1936-1938, f. 191.

⁶⁰ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1936-1938, f. 193.

din fosta Austro-Ungarie, a absolvit Academia Militară din Viena, iar în primul război mondial a colindat toate fronturile, fiind decorat de șapte ori. În anul 1918, a trecut în armata română, iar după ce tatăl său a decedat, în anul 1920, s-a retras la moșia strămoșească din Borlovenii Vechi. În viața civilă, a participat la mișcare culturală, economică și politică a zonei. Conducător al mișcării antirevizioniste din județul Severin, a aplicat principiul înțelegerii între oameni, pentru ridicarea Banatului⁶¹.

Cu prilejul instalării noului Comitet directorul silvic Ștefan Bornuz a exprimat bucuria funcționarilor instituției, de a avea în frunte un intelectual distins, descendent al unei vechi familii grănicerești care, pe lângă calitățile personale, aducea în slujba Comunității de Avere experiența îndelungată, câștigată în importante funcții militare și administrative. Acesta menționa că noul președinte trebuia să aibă între priorități rezolvarea problemei sociale, în zona grănicerească, și a celei forestiere⁶².

În data de 11 martie 1939, în cadrul Adunării generale, reprezentanții celor 94 de comune grănicerești, l-au ales cu 90 de voturi pentru și 4 contra pe locotenent-colonelul Romolus Boldea ca președinte, pentru perioada 1939-1943.

În Consiliul de administrație au fost aleși: dr. Isac Rădulescu, Eftimie Gherman, Virgil Musta și Pavel Jumanca, membrii ordinari și Iosif Drăghici, Dănilă Laitin, Ioan Duicu și Ilie Mihuța, membrii supleanți. În Comitetul de cenzori au fost aleși Constantin Călțun, Ștefan Țăranu, Nicolae Novacovici și Petru Velțanescu⁶³.

Noul președinte arăta că preluase funcția într-un moment în care țara și societatea românească erau într-o totală refacere și intenționa să adapteze instituția și grănicerii la noul ritm de dezvoltare. Printre modalitățile, prin care dorea să își atingă scopul menționa: conservarea domeniului forestier, replantarea suprafețelor disponibile pentru pășunat și sprijinirea regenerării diferitelor rase de vite, în colaborare cu organele zootehnice ale statului. În domeniul exploatarea pădurilor, urmau să fie respectate legile statului, prin aplicarea amenajamentelor de exploatare și de administrare forestieră a bunurilor. Trebuiau să fie valorificate posibilitățile de exploatare, prin antrepriză și prin regie proprie, să fie definitivare lucrările la hotelul din Băile Herculane și să fie inițiată construirea unui cămin grăniceresc, în Băile Herculane.

În ajutorul tinerilor din graniță, urmau să fie alocate resurse financiare mai însemnate decât înainte. Acestea vizau, îndeosebi, școlile de arte și meserii. Tinerii meseriași grăniceri urmau să fie sprijiniți, fie cu unelte, fie cu un mic capital pentru investiții. Astfel, se dorea ca aceștia să fie împiedicați să plece în căutarea unor posturi de funcționari mai mici sau să lăncezească în sat⁶⁴. În plan social, ASTRA Bănățeană încerca ridicarea satelor. Se dorea urmărirea rezultatelor obținute, și apoi acestea să fie puse în practică în satele grănicerești. Încadrându-se în programul

⁶¹ *Gazeta Oficială a Comunității de Avere*, Caransebeș, X, 1938, nr. 11-12, din 24 decembrie, p. 2; *Un „Prinț popular” Protopopul colonel K.u.K. Pavel Boldea din Borlovenii Vechi*, Ediție îngrijită de P. Panduru și C. Vlaicu, Editura Intermundus, București, 2008, p. 16-19.

⁶² S.J.A.N. Caraș Severin, *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1936-1938, f. 192.

⁶³ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1939-1940, f. 36.

⁶⁴ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1939-1940, f. 22.

social de conducere, funcționarii Comunității de Avere trebuiau să mențină un contact mai strâns cu populația grănicerească, pentru a o lumina asupra rolului pădurii în economia națională⁶⁵.

În perioada decembrie 1938 – decembrie 1944, sub conducerea președintelui Romolus Boldea, s-a acționat pentru: încheierea lucrărilor la Hotelul Cerna din Băile Herculane, începerea exploatarei în regie proprie a pădurii Cerneț, combaterea furturilor de lemne și a pășunatului abuziv, completarea posturilor rămase vacante, prin mobilizarea, atât a muncitorilor din parchete și de pe șantierul hotelului, cât și a personalului silvic⁶⁶, ajutorarea victimelor cutremurului din toamna anului 1940 și a numeroșilor români refugiați din teritoriile răpite, aprobarea Regulamentului funcționarilor și a Regulamentului de serviciu⁶⁷ și participarea la contribuțiile patriotice inaugurate pentru nevoile operelor de patronaj și asistență socială, cum au fost Darul Ostașului, Crucea Roșie sau Ajutorul pentru iarnă. Comunitatea de Avere, la cererea Ministerului Economiei Naționale, s-a implicat în aprovizionarea provinciilor românești lipsite de combustibil. Au fost livrate cantități importante de lemne pentru foc, cu un preț mai mic decât prețul oficial de pe piața Banatului, orașelor Galați, Constanța, București, Călărași și Craiova, care din cauza dureroaselor amputări teritoriale, au rămas fără sursele tradiționale de aprovizionare cu lemne⁶⁸.

Romolus Boldea, în Adunarea generală din 22 februarie 1941, arăta că asupra Comunității de Avere, evenimentele din 1940 au determinat o evoluție dezavantajoasă. Concentrarea din primăvara anului 1940, mobilizarea din iunie, dizlocările de trupe, transportul unităților la frontiere, rechizițiile, stagnarea lucrărilor și a desfacerii normale a produselor au atins interesele Comunității de Avere. Hotelul din Băile Herculane, terminat cu un an înainte nu a adus venitul așteptat, sezonul balnear din 1940, fiind unul din cele mai proaste. Cu toate cele arătate anterior, situația Comunității de Avere era mult mai bună decât sub conducerea precedentă, deoarece, ca rezultat al stărilor excepționale, prin creșterea prețurilor la produsele lemnoase și în special la lemnul de foc, anul 1940 a adus un excedent important⁶⁹.

În februarie 1940, s-a hotărât ca o parte din atribuțiile Consiliul de administrație să fie trecute în sarcina președintelui și a directorului silvic. Astfel Consiliul de administrație, în conformitate cu prevederile statutului, a autorizat președintele și directorul silvic:

1. Să valorifice, în baza tarifului comercial aprobat de conducere, până la 250 m³ lemn de lucru și de construcție și până la 2 000 m³ lemne de foc, pe serie de exploatare, o singură dată, pentru aceeași persoană;

2. Pe directorul silvic, să valorifice material lemnos, în baza tarifului comercial, până la 50 000 lei, iar pe șefii de ocoale să poată vinde produsele accesorii, până la

⁶⁵ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1939-1940, f. 23.

⁶⁶ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1939-1940, f. 147-148.

⁶⁷ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1940-1943, f. 38-39.

⁶⁸ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1940-1943, f. 158.

⁶⁹ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1940-1943, f. 38.

10 000 lei și produse lemnoase ca fagul, cerul, carpenul, mesteacănul, aninul, salcia și alunul până la 20 000 lei, o singură dată, pentru aceeași persoană;

3. Să organizeze licitații publice, pentru produsele forestiere, care nu erau cuprinse în prevederile articolului 80 din statut și să le adjucece, până la suma de 500.000 lei, cele peste această sumă, erau în competența Consiliului de administrație;

4. La valorizările de parchete și de suprafețe, Direcția silvică întocmea studiul de punere în valoare. Formalitățile pentru desfășurarea licitației erau în sarcina președintelui și a directorului silvic, iar caietul de sarcini și rezultatul erau aprobate de către Consiliul de administrație;

5. Cu valorificările, prin bună învoială, la prețul de estimație, pentru care s-au ținut două licitații publice, fără rezultat, dar numai în limita valorii de 300 000 lei;

6. Cu ordonanțarea creditelor alocate în buget pentru: plantații, pepiniere, salarii, pensii, indemnizații, cheltuieli de birou, plata impozitelor, cheltuielile pentru exploatarea în regie, lucrările tehnice de teren, ș.a. Celelalte credite, prevăzute în buget ca: deplasări, controlul statului, cheltuieli de transport ale personalului, bursele, creditele suplimentare și cele extraordinare, rămâneau exclusiv în atribuțiile Consiliului de administrație;

7. Cu arendările de terenuri pentru vânat, pescuit și pășune, prelungirea contractelor de ocupațiuni, transmiterea drepturilor grănicerești și închirierea camerelor din vila de la Băile Herculane;

8. Cu valorificările și adjudecarea produselor accesorii, prin bună învoială, licitație publică sau în baza tarifului de comerț;

9. Președintele putea aproba, în baza tarifului grăniceresc, pentru nevoile coproprietarilor, material lemnos, până la 30 m³, iar directorul, până la 20 m³ ⁷⁰.

În legătură cu desfășurarea alegerilor de reprezentanți, în localitățile grănicerești, Prefectura județului Severin, la sfârșitul anului 1942, informa Pretura Plasei Caransebeș că a aprobat desfășurarea acestora⁷¹, arătând că alegerile nu se fac cu mari frământări, așa cum se întâmplă, de obicei, la alegerile parlamentare. În fiecare comună, reprezentanții erau aproape stabiliți, iar, aceștia erau aleși cu unanimitate de voturi, fiind toți împăduriți, chiar locuitori ai satelor respective sau intelectuali grăniceri. Din punct de vedere al siguranței statului, aceste alegeri nu puteau produce nesiguranță sau eventuale tulburări. O parte a locuitorilor, fiind mobilizați sau concentrați, nu-și exprimau votul, dar, în fiecare familie, se găsea un bărbat acasă, care să voteze⁷².

În Adunarea generală ordinară, din 12 martie 1943, au fost aleși cu unanimitate de voturi, pentru perioada 1943-1947 președinte Romolus Boldea⁷³, iar în Consiliul de administrație dr. Isac Rădulescu, Eftimie Gherman, Virgil Musta și Pavel Jumanca, membrii ordinari, de asemenea Iosif Drăghici, Dănilă Laitin, Ion Duicu și Ilie Mihuța, membrii supleanți. În Comitetul de cenzori intrau: Constantin Călțun,

⁷⁰ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1939-1940, f. 131-132.

⁷¹ S.J.A.N. Caraș Severin, *Fond Pretura Plasei Caransebeș*, Inv. 333, dosar 21/1942, f. 3.

⁷² *Ibidem*, Inv. 333, dosar 21/1942, f. 4.

⁷³ S.J.A.N. Caraș Severin, *Fond Comunitatea de Avere Caransebeș*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 24.

Romolus Șoimu, membrii ordinari, și Mihail Șuvețiu și Ștefan Țăranu, membrii supleanți⁷⁴.

În această perioadă a fost continuată acțiunea de conservare a complexelor păduroase, prin intensificarea replantărilor și activitatea de exploatare a materialului lemnos, în cadrul Regiei Cerneț. Executarea lucrărilor mari, din regiunea Crușovăț-Mehadica, prin care urma să fie pusă în funcțiune cea mai mare exploatare de păduri din țară și care trebuia să asigure Comunității de Avere un venit, pentru o perioadă de 40 de ani, a fost sprijinită de guvern, prin punerea la dispoziție a materiilor prime și a fabricatelor, din cotele necesare armatei. Astfel, guvernul a arătat, nu numai cu cuvântul, sprijinul la adresa Comunității de Avere, care, în vremuri grele, nu a căutat să se sustragă, ci a intensificat producția, atât de mult necesară efortului de război al țării⁷⁵.

Pentru construirea instalațiilor de transport și pentru achiziționarea inventarului tehnic, a fost realizat un împrumut de 40 000 000 lei, de la Creditul Național Agricol, pentru care a fost ipotecată suprafața de 109 000 iugăre cadastrale, și Hotelul Cerna din Băile Herculane, s-a pus gaj agricol asupra produselor acestor suprafețe și gaj comercial asupra materialului lemnos, care rezulta din exploatarea pădurii Mehadica⁷⁶.

În luna decembrie 1944 vechea conducere, prin hotărâre ministerială a fost demisă, fiind înlocuită, în luna ianuarie 1945, cu un Comitet provizoriu de gestiune format din Ion Grigore, președinte, și din Nicolae Licareț, Simeon Mageriu, Ilie Ponoran, Mircea Veselin și Mihail Feneșan, membri⁷⁷.

Acest Comitet a funcționat până în data de 23 iulie 1945, când a fost înlocuit cu un nou Comitet provizoriu de gestiune compus din: Popescu Ion, președinte, Popovici Bujor, vicepreședinte, Ilie Armaș, Ioan Șandru, M. Feneșan, Constantin Vasilescu și Cornian Drăgan, membri⁷⁸.

Desfășurarea războiului s-a repercutat și asupra Comunității de Avere din Caransebeș. Astfel, în decembrie 1944, 20 de paturi din patrimoniul acesteia erau predate spitalului sovietic din localitate⁷⁹. De asemenea, între 16-25 iulie 1945, Hotelul Pomul Verde a fost rechiziționat de către trupele sovietice⁸⁰, iar după aceasta, ca urmare a aglomerației, datorită prezenței trupelor sovietice în oraș, în inventarul hotelului s-a produs o pagubă de 27 280 lei⁸¹. Pe perioada în care hotelul a fost ocupat de către militari, comunitatea a plătit 10 000 lei portarului și 8 000 lei madamei⁸². Pentru o perioadă de un an, a fost ocupată de către sovietici și clădirea, în care au funcționat serviciile centrale ale comunității. Comitetul Provizoriu de Gestiune al

⁷⁴ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 46-47

⁷⁵ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 27.

⁷⁶ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 35v.

⁷⁷ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 152.

⁷⁸ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 185.

⁷⁹ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 149.

⁸⁰ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 188v.

⁸¹ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 145.

⁸² *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 147v.

Comunității de Avere, în ședința sa din 5 iunie 1946, a decis ca un deviz, cuprinzând lipsurile din inventar, în valoare de 108 900 lei, să fie înaintat comisiei, înființate pe lângă Primăria Caransebeș, în vederea recuperării pagubelor, urmând ca, după efectuarea reparațiilor, serviciile silvice să-și reia activitatea în imobil⁸³.

Nici pădurile, care formau baza averii grănicerești, nu au scăpat de trupele sovietice. Astfel Direcția silvică a Comunității de Avere din Caransebeș, în luna noiembrie 1945, a aprobat scăderea de material lemnos, tăiat din picioare și ridicat de militarii sovietici până la cantitatea de 10 m³. fără întocmirea actelor necesare⁸⁴. Din gara Vălișoara, în perioada 1 iunie – 25 iulie 1945, a fost ridicată o cantitate de 84 m³ lemn de foc, provenită din exploatarea în regie Cerneț⁸⁵, în luna noiembrie a aceluiași an cantitatea ridicată era de 150 m³⁸⁶. Comunitatea a aprobat lemnul de foc necesar pentru posturile de pândă și cele telefonice ale armatei sovietice, care putea fi ridicat din gările Vălișoara și Crușovăț⁸⁷.

La scurt timp, în baza deciziei Ministerului Agriculturii și Domeniilor nr. 18 595 din 28 noiembrie 1945, s-a format Comitetul de gestiune al Comunității de Avere alcătuit din: Jompan Metode, președinte, Miulescu Zaharia, vicepreședinte, Tomescu Mihail, Vasilescu Ion și Ciuciuc Iosif, membri ordinari, și Armion Dimitrie, Orzescu Ilie, Câmpian Iosif și Toma Corici, membri supleanți⁸⁸.

În luna mai 1946, decizia nr. 962/1946, a Ministerului Agriculturii și Domeniilor, a instituit un nou Comitet provizoriu de gestiune, în care intrau Popovici Bujor, președinte, Văleanu Ion, vicepreședinte, Sandu Ion, Feneșan Mihai, Dragomir Iacob, Zmeu Efta Tătucu Crăciun, Bunăian Ion și Traian Simu, membri⁸⁹, care a funcționat până în 15 noiembrie 1947.

După anul 1948, în care pădurile au fost trecute în proprietatea statului român, Comunitatea de Avere și-a desfășurat activitatea, până în anul 1960, administrând pășunile și golurile de munte, sub conducerea președinților: Moise Trica, între 15 noiembrie 1947 și 6 februarie 1954, Capeți Gheorghe, între 6 februarie 1954 și 15 octombrie 1954, Tătucu Teodor, 15 octombrie 1954 – 1 mai 1956, Dragomir Ioan, între 1 mai 1956 și 1 decembrie 1958, și Teodoru Constantin, între 1 decembrie 1958 și 10 iunie 1960⁹⁰.

După anul 1945, implicarea statului în conducerea Comunității de Avere din Caransebeș reiese din numirea unor persoane din rândul clasei muncitoare în structurile de conducere ale comunității. Deși organizarea comunității, prin participarea locuitorilor, din 94 de sate, la beneficiile obținute, ca și coproprietari la această avere, anticipa noua direcție, inaugurată de regimul comunist, totuși acesta a luat decizia expropriării pădurilor și a trecerii acestora în proprietatea statului.

⁸³ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1946-1947, f. 37v.

⁸⁴ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 216.

⁸⁵ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 188v.

⁸⁶ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 144v.

⁸⁷ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 145v.

⁸⁸ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1942-1946, f. 224.

⁸⁹ *Ibidem*, Inv. 720, reg. 1/1946-1947, f. 177.

⁹⁰ L. Groza, *op. cit.*, p. 60.

Așa cum se poate observa, Comunitatea de Avere din Caransebeș a reprezentat un reper important pentru lumea bănățeană cuprinsă între Băuțar și Marga, timp de mai bine de 6 decenii, în domeniul economic, social, cultural sau educativ, reprezentanții acesteia acționând constant pentru realizarea năzuinței de ridicare materială și culturală a satelor din zona fostului regiment de graniță din Caransebeș.

*The Administration of the Community of Wealth of the Late 13th
Romanian Border Regiment from the Banat Region in Caransebeș between
1923-1948*

(Abstract)

Keywords: Administration Council, budget, General Assembly, silviculture, border guards

The Community of Wealth of the late 13th Romanian Border Regiment from Banat Region in Caransebeș was founded in the year 1879 due to the endeavors of the general Traian Doda to administrate in common the area of 251,919.12 “jugăre cadastrale” (unit of measurement for land used in Transylvania, 1 jugăr = 0.5775 hectares) received as a buyback of the rights of forestry servitude by the descendants of the border guards from the 94 villages situated between Băuțar and Orșova.

The Community of Wealth had a well organized activity, the territories being administrated by a direction and by five forest departments, the inhabitants from the late border villages enjoying individual and collective rights.

In this paper I will present elements connected to the evolution of elective ruling structures of the Community and of their achievements and failures between 1923 and 1948. In the year 1948 the forests of the Community of Wealth from Caransebeș were taken by the forest departments of the state, the institution continuing to administrate the pastures until 1960, when it ceased its activity.